

EL välismajanduspoliitika, suhted ja koostööprogrammid Indiaga

Hannes Hanso

Töö tellija: Arengufond

India suhted Euroopa Liiduga said alguse 1962. aastal, mil India sõlmis diplomaatilised suhted Euroopa Majandusühendusega (*European Economic Communities*). 2004. aastal sõlmiti Euroopa Liidu ja India vahel strateegiline partnerlus, mille süvendamiseks eri aladel võeti 2005. aasta tippkohtumisel vastu ühine tegevuskava, mida 2008. aastal uuendati. Euroopa Komisjon lähtub koostöös Indiaga riigi strateegiakavast 2007-2013 (*Country Strategy Paper*), Rahastamise põhivaldkondadeks on demokraatia ja inimõigused; haridus, sealhulgas teaduskoostöö kosmoseuuringute ning tuuma- ja päikeseenergeetika alal; tervishoid, sealhulgas võitlus HIV/AIDSiga; töö- ja sotsiaalpoliitika; keskkond ja loodusressursside jätkusuutlik kasutamine ning kodanikuühiskonna areng.

EL ja India poliitilise ja majandusliku koostöö potentsiaal kaugeltki täiel määral kasutatud. Seda ka EL suutmatusest tulla vastu India ootustele toetuse osas ÜRO Julgeolekunõukogu alalisele kohale, tihedama tuumakoostöö või India kõrgelt kvalifitseeritud tööjõule suurema hulga viisade väljastamise osas. Vajaka on jäänud selgetest prioriteetidest ning liiga palju energiat on kulutatud suhete välisele poolele, kus ülekoormatud päevakorra tõttu pole jäänud aega sisulisteks aruteludeks. India käsitleb EL-i endiselt kui peamiselt kaubandusorganisatsiooni. Algselt loodeti, et Lissaboni lepingu jõustumisest tulenevad muutused EL-i välispoliitika juhtimisel annavad võimaluse suhted uuele tasemale viia, kuid realselt seda juhtunud ei ole. EL-i suuremad liikmesriigid edendavad Indias ennekõike enda poliitilisi ja majanduslikke huve, seda nii saatkondade kui ka arvestatavate kahepoolsete majandusesinduste näol.

Prioriteetseteks valdkondadeks EL ja India suhetes on:

Julgeolekuküsimused ehk võitlus terrorismi vastu ja tuumarelvade leviku tõkestamine. EL-i ja India vaated globaalsele julgeolekule kattuvad suures osas ning mõlemal on ulatuslik kogemus kriisireguleerimise, sealhulgas rahutagamise ja piraatlusevastase tegevuse osas. EL on teinud Indiale ettepaneku koostööks nendel aladel, muuhulgas ka India ookeani Aafrika ranniku vetes. Regionaalsed küsimused – Afganistani ülesehitus ja julgeolekuohud, Pakistani ebastabiilsus, Sri Lanka olukord, kuid ka tuumarelvade leviku tõkestamine - on iga-aastase EL-India Julgeolekudialoogi oluliseks osaks. India ei ole rahul EL-i poolt Pakistanile tehtavate kaubanduseelistustega ning ei toeta EL-i seisukohti Myanmaris hunta sanktsioneerimiseks. EL-India julgeolekukoostöö üheks komponendiks on samuti võitlus terrorismi vastu ning seetõttu on liikmesriikide aktiivne panustamine Eurooli ja India vahelistel kõnelustel väga oluline. Eesti Välisministeeriumi hinnangul on küberturve uus ala, millele EL-India koostöö võiks laieneda. Selles kontekstis tasub märkida 27. septembri EL suursaadiku Daniele Smadja sõnavõttu India-

EL multilateraalse koostöö foorumil, kus uue koostöövaldkonnana nimetati muuhulgas just küberjulgeolekut.

Kaubandusküsimused, kus eesmärgiks on sõlmida laiapõhjaline kaubanduse ja investeeringute kaitse leping. Seni on lepinguga edasiliikumiseks nappinud mõlemapoolset poliitilist tahet. Suured erimeelsused on finantsvahenduse, õhu- ja meretranspordi ning migratsiooni valdkondades.

Energia ja kliimaküsimused, mis on ühiseks prioriteediks, kuid kus edusammude saavutamise strateegiad on kohati üsna erinevad. EL soovib näha kliimamuutuste mõju vähendamist eesmärgiga hoida temperatuuri tõusu alla 2C võrreldes tööstusrevolutsiooni eelse perioodiga. Selles küsimuses on EL võtnud konkreetse kohustuse vähendada kasvuhooenergia kogust 20% võrra aastaks 2020. EL-i argument koostööks Indiga on, et kliimamuutused avaldavad Indiale väga tõsist survet kuna üks kolmandik riigi territooriumist kannatab juba praegu nii ikalduste kui ka üleujutuste all. India omapäraks on õrn Himaalaja ökosüsteem, Lääne-India *Ghat*-ide biokeskkond, pikk rannajoon ning Gangese tasandiku põllumajanduspiirkonnad. Kliimamuutustega kohanemine on India kui vaese riigi jaoks tohutu väljakutse. Ei ole tõenäoline, et India nõustuks võtma siduvaid kohustusi emissioonide vähendamiseks lühikeses või keskmises perspektiivis, kuid viimastel aastatel on India valitsus üles näidanud teadlikkuse kasvu kliimamuutuste mõju ulatuse osas. Selles kontekstis võiks välja rea positiivseid samme mh *National Action Plan, National Council on Climate Change*, mis allub otse peaministrile. *National Action Plan on Climate Change* ehk kliimamuutuste vastane tegevuskava, mis valmis 2008. aastal ning keskendub kaheksale prioriteetsele valdkonnale:

- Päikeseenergia
- Energiasäästlikkus
- Jätkusuutlik elukeskkond
- Veesäästlikkus
- Himaalaja ökosüsteemi kaitse
- Roheline India
- Jätkusuutlik põllumajandus
- Strateegiline teadusbaas kliimamuutustega tegelemiseks

India oli ka üks riikidest, mis osales Kopenhaageni akordide loomisel 2009 aastal. India raporteerib akordides osalejaid regulaarselt endale võetud kohustuste täitmisest. Kopenhaageni kliimakonverentsil 2009. aasta lõpul ilmnisid aga arvestatavad erimeelsused India ja nn rikaste riikide vahel küsimuses, kes ja mis tingimustel peab vähendama kasvuhooenergia tekkimist ja emissiooni. India eestvedamisel lubasid konverentsilt lahkuda ka teised kiirelt arenevad, kuid vaesed riigid, Lõuna Aafrika, Hiina, Brasiilia jne. Realse ning ulatusliku koostööni EL-i ja India vahel keskkonna küsimustes tänaseks jõutud ei ole. Aeg-ajalt viiakse läbi ühiseid keskkonnateemalisi seminare või konverentse.

Lõpetamisjärgus on tuumaenergia alase koostöö läbirääkimised Euratomi ja India Tuumaenergiaagentuuri vahel. EL on samuti valmis tegema koostööd ning jagama oma kogemust aatomikaitse alal. Perspektiivseks koostöövaldkonnaks on taastuvenergia kasutamine, kus käesoleval aastal alustab päikeseenergia alane projekt. Euroopa Liidu huviks

on, et India annaks oma panuse kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse ning aitaks kaasa õiguslikult siduva üldise 2012. aasta järgse kliimalepingu väljatöötamisele.

India välis- ja julgeolekupoliitika eesmärgiks on olla arvestatavaks jõuks nii regionis kui ka üle enam globaalsel tasandil. Indiast on ajapikku saanud teatud küsimustes arengumaade eestkõneleja ning ka mitteühinemisliikumise (non-alignment) looja. India on koos Venemaa ja oma regionaalse rivaali Hiinaga, ühishuvi multipolaarse diplomaatia edendamiseks. Eesti ja ka EL poolt vaadatuna on Indiaga suhete arendamiseks oluline võtta selge seisukoht India püüdlustele ÜRO Julgeolekunõukogus alalise liikmestaatus saamise kohta. Tuumariigina pole India ühinenud tuumarelvastust piiravate rahvusvaheliste lepingutega, kuid samas teeb riik tuumaenergia rahumeelse kasutuse küsimustes tihedat koostööd Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuriga (*International Atomic Energy Agency, IAEA*) ning on sõlminud ulatuslikud koostöökokkulepped USA-ga. India välispoliitikas on esmatasandi küsimus regiooni stabiilsuse saavutamine. India tunnetab oma arengupotentsiaali realiseerimise suurimat ohtu regionaalse rivaali, Pakistani, ebastabiilsusest. See seletab tohutuid investeeringuid sõjaväe ja relvastuse pidevasse parandamisse-riik on maailma suurim relvastuse importija, mis järgneva 5 aasta jooksul plaanib relvajõudude moderniseerimisega seotud impordile kulutada üle 50 miljardi dollari. Majandusliku võimsuse kasvuga on ka välisturgude ja energiajulgeoleku tagamine saanud olulisteks teemadeks. India on sõlminud vabakaubanduslepingud Sri Lanka, Lõuna-Korea ja Tšiiliga, samuti Mercosuri (Brasiilia, Argentina, Uruguay, Paraguay) ning ASEAN-i riikidega (Brunei, Kambodža, Indoneesia, Malaisia, Singapur, Vietnam, Laos, Filipiinid, Myanmar, Tai). Läbirääkimised vabakaubanduslepingute sõlmimiseks käivad Euroopa Liidu, Hiina, Jaapani ja Uus-Meremaaga. Varem loodetud Euroopa Liidu ja India vabakaubanduslepingu sõlmimine 2011. aasta jooksul ei ole enam reaalne. Läbirääkimistel on lahtised veel mitmed sisulised küsimused, sealhulgas ei ole leitud mõlemat poolt rahuldavat moodust tollitariifide kaotamiseks, kuna India nõuab, et Euroopa Liit kaotaks tariifid enamatelt kaupadelt kui India (nn asümmeetria).

EL-i India *Country Strategy Paper (CSP) 2007-2013*

EL strateegiapaber on dokument, mis võtab kokku EL lähenemise põhialused teatud perioodi jooksul ja selgitab, mis tegevusi teatud riigi suunal eelisjärjekorras arendatakse. Kogu perioodi vältel toetatakse India arengut €470 miljoniga ehk keskmiselt €67 miljoniga aastas. India 2007-2013 strateegiapaberit võiks nimetada **üleminekuperioodi** dokumendiks kuna EL hinnangul peab EL tegevuste fookus Indias muutuma pelgalt traditsioonilise arenguabi andmise asemel ka ühist majandustegevust, haridust ning keskkonnakaitset arvestavaks. Traditsioonilise arenguabi (tervis ja algharidus) komponent moodustab siiski suurema osa täna kehtiva strateegia rahastamisest vt allolevat tabelit. Kogu EL-i India suunalise koostööprojektide ja abiprogrammide rahastamine põhineb strateegiapaberi määratletud väljakutsetel.

EL strateegiapaber nimetab India kaheks suurimaks väljakutseks:

- Kõiki ühiskondlikke grupe kaasava arengu saavutamine, mis viib üldise vaesuse vähenemiseni.

- Struktuursete reformide süvendamine ning reformide haarde laiendamine (mh parem valitsemine ja infrastruktuur), et parandada investeerimiskliimat, tõsta tootlikkust ja kiirendada majanduskasvu.

Esimesed kolm aastat CSP koostööd 2007-2013 programmi raames olid edukad sotsiaalsektori finantseerimise vallas, kuid hilinemisi ja probleeme tekitas nõuete prioriteetvaldkond ehk JAP koostöökava. Praegu kehtiv, 2008. aastal allkirjastatud, JAP koostöökava on oma olemuselt üsna deklaratiivne EL-i *wish list*, mis peegeldab EL muutuvaid prioriteete (kaubandus, energia, julgeolek, multilateraalsus ja kliimamuutused). Paraku puuduvad dokumendis mõõdetavad eesmärgid ja nende saavutamise ajaraamistik. See on ka ilmselt põhjuseks, miks JAP koostöökava täitmine on takerdunud ning projektide realiseerumine hilineb.

- EL-i prioriteetvaldkondadeks India abistamisel lähitulevikus jäävad ehk CSP teisel poolel jäävad: **India sotsiaalsektori toetamine eesmärgiga MDG-de (*Millennium Development Goals*) saavutamine. EL-i panus sotsiaalsektori rahastamisse võtab 70-85% kogu EL-i €210 miljoni suurusest abipaketist.**
- Jätkusuutliku arengu tagamine ja vaesemaid elanikkonnakihte toetava JAP koostööplaani juurutamine (kõrgharidus, energia ja keskkond) ulatus piirdub hetkel kehtiva jaotusmäära puhul 15-30% abipaketi kogusummast.

EL-i CSP 2007-2013 teise rahastamisperioodi kulude jaotuste tabel:

Sector	Indicative allocation (as a % of total IP)
Priority 1 — Support for Social Sectors (Education and Health)	
1.1. Support for Primary Education, Secondary Education and Vocational Training/Education	€150-180 million (70-85%)
1.2. Support for Health-related MDGs	
Priority 2 — Support for Implementation of the Joint Action Plan	
2.1. Higher Education — Erasmus Mundus (India Window III)	€30-60 million (15-30%)
2.2. Energy and Environment	
2.3 Trade Related Technical Assistance ¹⁵	

EL-India suhete lepinguline baas

India ja Euroopa Liidu vahel on sõlmitud terve rida kahepoolseid lepinguid. Samas, EL ja India majandussuhete kontekstis kaugelt kõige olulisema lepingu ehk vabakaubanduslepingu (*EU-India Broad-Based Trade and Investment Agreement*) osas pole läbirääkimised veel lõppenud. Samuti on jätkuvalt töös uuendatud *Joint Action Plan* ehk koostöökava; *Joint Work Programme on Climate Change* ehk kliimamuutuste koostöökava; *Clean Development and Energy* ehk taastuvenergia ja saastevaba arengu koostöökava ning ühisdeklaratsioonid hariduskoostöö, kultuuri ja multilingvismi osas.

EL-India peamised kokkulepped, mis juba sõlmitud või millede läbirääkimisi on alustatud:

- Vabakaubandusleping-mõlema osapoole prioriteediks on, et tulevase lepingu täitmiseks vajalik võimekus peab enne lepingu sõlmimist ka reaalselt olemas olema.
- Joint Action Plan (JAP) ehk koostöökava lepiti kokku 9-ndal India-EL kohtumisel Marseille's 2008 aastal. Koostöökava ulatus laienes julgeoleku-ning rahu edendamise, jätkusuutliku arengu, teaduse ja tehnoloogia ning kultuurivahetuse teemade võrra.
- Marseille kohtumisel lepiti kokku ka koostööprogrammis kliimamuutuste, energia ja saastevaba arengu edendamiseks.
- EL ja India peavad läbirääkimisi Euroopa satelliidi ja raadionavigatsiooni programmi GALILEO ning India regionaalse satelliidi ja raadionavigatsiooni süsteemi IRNSS ühildumise osas. Poliitiline ettepanek koostööks Indiaga on tehtud, tehniline lepe mitte.
- Ühisdeklaratsioonid hariduskoostööks (allkirjastatud), multilingvismiks (allkirjastatud), kultuurikoostööks (lõplik sõnastus veel puudub).
- Kokkulepe teadus-ja tehnikakoostööks.
- Koostööleping EUROATOM-i ja India vahel koostööks *fusion* energia uurimiseks (pole veel allkirjastatud).

EL-India väliskaubandus ja statistika

EL-i ja India kaubandussuhteid reguleerivad *Cooperation Agreement on Partnership and Development* aastast 1993 ning *Strategic Partnership* leping aastast 2004.

Üks tähtsamaid vahendeid EL-i kaubandussuhetes on GSP (*General System of Preferences*) staatuse andmine partnerriigile. GSP staatus annab parterriikide toodangule kas maksuvabaduse või alandatud tollimaksu. Indiale anti GSP staatus 2004. aastal. 2008. aastaks ulatus GSP kaupade maht Indiast EL-i väärtus €13.7 miljardini (nendest tööstustoodang €8.749 miljardit, tekstiilid €4.1 miljardit ning põllumajandustoodang €852 miljonit).

India majanduse struktuur on viimase 10 aasta jooksul teinud läbi olulise muutuse. Teenindussektorist on saanud majanduse oluline osa ulatudes 50%-ni SKP-st. Majanduse kiire kasv on muutnud India ka väliskapitali jaoks oluliseks investeerimispiirkonnaks. Väliskapitali ja netokapitali sissevool Indiasse suurenes 1,9%-lt SKP-st 2000-2001 aastal 9,2%-ni 2007-2008 aastal.

Vaatamata alustatud majanduse liberaliseerimisprotsessile on India kaubandusseadustik ning regulatiivsüsteem suhteliselt ülereguleeritud. 2009. aasta Maailmapanga analüüs äriabaduse ulatusest (*ease of doing business*) andis Indiale 122. koha 181 riigi seas.

EL ja India majanduskoostöö dünaamikat näitab asjaolu, et EL on tänaseni India suurim kaubandus ning investeerimispartner. Alates esimesest, 2000. aastal Lissabonis toimunud EL-India tippkohtumisest (EU-India Summit) on kaubavahetuse numbrid rohkem kui kahekordistunud (2000. aastal €25.6 miljardit, 2009. aastal €52.3 miljardit). Euroopa eksport Indiasse kasvas samal perioodil €13.3 miljardilt 27 miljardini; Euroopa import aga €12.3

miljardilt €25.3 miljardini. EL on seega India suurim kaubanduspartner, kuhu liigub 21% kogu India ekspordist ning kust tuleb 14% kogu India impordist (2008-2009). Samas, India jätkuvat potentsiaali näitab, et 2009. aastal oli India osa kogu EL-i eksordus vaid 2.05% ning impordis 2.1%. EL-i suurimad kaubanduspartnerid on USA, Hiina, Venemaa, Šveits ning Norra.

EL-i osa Indiasse investeringute tegemisel on samuti märkimisväärne ulatudes umbes 25% kogu väliskapitali sissevoolust. Euroopa suuretevõtted investeerivad erinevatesse sektoritesse nagu näiteks energia, tsiviillennundus, ravimitööstus, finantsteenused ja jaekaubandus. Juhtivate ettevõtete nimekiri sisaldab endas kaubamärke BMW, Fiat, Bosch, Nokia, Siemens, Philips, British Telecom, EADS, Vodafone, Novartis, Astra Zeneca, Standard Chartered, BNP, Deutsche Bank, HSBC, Aviva, Alstom ja British Gas.

Viimastel aastatel on üha selgemini näha ka välisinvesteeringute kasvu India ettevõtete poolt. Huvitaval kombel on Euroopa osa India välisinvesteeringute portfellis koguni 55% suurune. India ettevõtted otsivad eriti aktiivselt tugeva strateegilise turuosaga ettevõtteid, mida on võimalik efektiivsemaks restruktureerida.

EL-i ja India väliskaubandussuhete kontekstis on aktiivne panustaja EBGI (*European Business Group India*) võrgustik ehk Euroopa riikide suuremate Indias esindatud ettevõtete katusorganisatsioon (asutati 1997. aastal). EBGI näeb oma ülesannet Euroopa ettevõtete tegevuse alustamisele kaasaaitamisel Indias. Organisatsioon koondab endas ettevõtteid, mille investeeringud Indias ulatuvad kollektiivselt 10 miljardi dollarini ning mis pakuvad tööd rohkem kui 20,000 inimesele. EBGI on mittepoliitiline organisatsioon, mille eesmärgiks on muuhulgas India majanduskliima parandamine Euroopa ettevõtete ning investeeringute jaoks.

EBG-I on seega kaks põhilist eesmärki:

- Euroopa ärihuvide kaitse ja areng Indias
- Kaubandus-ja ärikeskkonna parandamine ning võimalike erimeelsuste lahendamiseks efektiivsete meetodite väljatöötamine.

EBG annab välja igaaastast strateegiapaberit, milles kirjeldatakse muuhulgas ka kitsaskohti ning lahendamist vajavaid sektorispetsiifilisi probleeme. Nendega saab lähemalt tutvuda siin:

<http://www.europeanbusinessgroupindia.com/>

EL statistikaameti 2010. aasta tabelitest selgub, et EL-i ja India majandussuhete puhul saab ennekõike jätkuvalt rääkida suurest potentsiaalist, seda eriti näiteks EL-i ulatuslike kaubandussuhete taustal teiste Aasia suuremate riikidega (Hiina, Jaapan, Lõuna Korea jne).

Täpsem info Lisa 1-s.

EL-i ja India vabakaubanduslepingu *status quo*

India osa EL-i tuleval impordil ja EL-ist väljamineval ekspordil on riigi suurus (1,2 miljardit inimest ehk ca üks viiendik maailma elanikkonnast) arvesse võttes suur kasutamata potentsiaal, ehkki India on juba praegu EL-i kaubanduspartnerite esikümnes. McKinsey Global Institute'i hinnangul on India tarbimisturg 2025. aastaks maailmas suuruselt 5. kohal (praegu 12-nadl kohal). Keskklassi suurus kasvab 10 korda tõustes 50 miljonilt 583 miljonini. Euroopa Liidu poolt vaadatuna on vabakaubanduslepingu sõlmimine seega suhete uuele tasemele tõstmiseks loogiline jätk.

EL-India vahelisest vabakaubanduslepingu sõlmimisest on räägitud juba aastaid. Läbirääkimised algasid juba 2007. aastal. India ja Euroopa ministrid lootsid sõlmida ajaloolise lepingu 2011. aasta märtsi lõpuks, kuid taaskord takerdus lepingu sõlmimine EL-i liikmesriikide bürokraatiasinate ning raskesti ühendatavate erinevate liikmesriikide huvide taha. Lepingu sõlmimisele on takistuseks ka India-poolne venitamine EL-i jaoks olulistes valdkondades nagu ligipääsu avamises finantsteenuste turule, õigusteenuste pakkumisele ja intellektuaalse omandi kaitse küsimuse lahendamise. Lootused lepingu sõlmisega lõpusirgele jõuda tõusid 2010. aasta sügisel kui India tippametnikud eesotsas kaubandusminister Anand Sharmaga nõustasid osalema tervel real vabakaubanduslepe teemalistel kohtumistel. Edusamme tehti läbirääkimistel ka keerulisemate valdkondade osas mh intellektuaalse omandi kaitse küsimuses, koostöös tsiviilotstarbelise tuumaenergia kasutamisel, roheline energia alal, teaduse-ja tehnoloogia valdkonnas, lennunduses, tööstuses ja tootmises. Samuti jõuti lähedale vastastikusele teineteisemõistmisele kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu liikumise küsimuses. India ministri hinnangul on vabakaubanduslepe allkirjastamise järel võimalik tõsta kaubavahetuse ulatust juba esimese 5 aasta jooksul €72 miljardilt €100 miljardini aastas.

EL-i hinnangul võimaldaks India ja EL poolne turgude avamine tõsta vastastikuseid välisinvesteeringuid 30% võrra.

Probleeme, mis põhjustasid läbirääkimiste takerdumise on terve rida:

- Euroopa meditsiinitööstuse mure andmete kaitsmise pärast ning India konkurentide õigus müüa koopiaraevimeid teistes arenguriikides
- EL-i finantsteenuste pakkujatele turuligipääsu piiramine
- põllumajandustoodetele turu avamise ulatus
- mõningad kvalifitseeritud tööjõu liikumise ja immigratsiooniga seotud küsimused

India on allkirjastanud Maailma Kaubandusorganisatsiooni TRIPS kokkuleppe intellektuaalse omandi kaitse küsimustes, kui EL-i soovis läbirääkimistel Indiale enamat –Euroopa ravimitootjate surve oma intellektuaalset omandit kaitsta isegi pärast patentide lõppemist ei andnud India poolele võimalust kokkuleppele jõuda.

Täna loodetakse, et vabakaubanduslepingu allkirjastamine suudetakse saavutada 2012. aasta lõpuks.

Euroopa Liidul on aeg-ajalt tugevaid erimeelsusi Indiaga maksumäärade osas. Nii alustas EL 2008. aasta 22. septembril WTO-s aktsiooni India kõrgete maksumäärade vastu, mille riik on kehtestanud euroopa päritolu alkoholsetele jookidele. EL leidis, et kiireltareneval India turul on tekitatud olukord, mis pärsib nii Euroopa päritolu veinide kui ka kangema alkoholi konkurentsivõimet. Euroopa Komisjoni mure puudutas spetsiifiliselt olulisi India osariike Goa, Maharastra, Tamil Nadu ja Kanataka (Indias on erinevatel osariikidel väga erinev alkoholipoliitika, Gujaratis näiteks on alkoholi müük keelatud, Sikkimis aga väga liberaalne). **Võttes arvesse Eesti tootjate pingutusi Jaapani alkoholsete jookide turule sisenemiseks, on ülaltoodu ilmselt ka Eesti jaoks vähemalt teoreetiliselt jälgimist väärt teema.**

EL ja India ettevõtlusalased suhted

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtlus on olnud India majanduse üks alustaladest iseseisvumisest alates. Vaatamata proteksionistlikele meetoditele ja soosivale seadusandlusele ei saavutatud loodetud tehnoloogilist läbimurret ja konkurentsivõime kasvu. 1990ndatel algas India ärikeskkonnad samm-sammuline muutmine. Proteksionistlikud meetmed kaotati. Soositi konkurentsivõime parandamist tehnoloogia, finantseerimise ja marketingi kaudu. Viimased aastad on näidanud, et väikese ja keskmise suurusega ettevõtted arenevad kiiremini ning dünaamilisemalt kui suuretted. Ka suhtumine on muutunud rahvusvahelisemaks. India ettevõtted ostavad üles välismaiseid ettevõtteid ning on kohandunud globaalsesse allhanke süsteemi. Nüüd investeeritakse aktiivselt R&D ehk teadus-ja arendustegevusse, mis võimaldab ka globaalsel tasandil konkurentsivõimelised olla. Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete käekäik on India jaoks strateegilise tähtsusega küsimus kuna loovad üle 50% kogu tööstuseksportidist. Väikese ja keskmise suurusega ettevõtetes töötab üle 60 miljoni inimese-igal aastal lisandub sektorisse 1,3 miljonit töökohta. Uuringud ja prognoosid näitavad, et rahvusvahelise äri tegelevate väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete arv tõuseb 2013. aastaks 56%-ni. Pudelikaelaks on siis India haridussüsteemi puudulikkus. Hetkel on ca 44% India tööjõust kirjaoskamatu, 17%-l on keskharidus, kõrghariduse juurde on ligipääs 11%-l ning vaid 40% koolilõpetajatest leiab haridusele vastava ameti.

2008. aasta lõpus avati New Delhis *European Business and Technology Centre* (EBTC), mille eelarve 8 aastase perioodi peale on €20,5 miljonit, millest €17 miljonit tuleb EL-i eelarvest. (EurActiv, 21 veebruar 2010) India projekti laiendatakse aja jooksul 3 lisakeskuse loomisega - Kolkatas, Mumbais ja Bangalores. Keskuse puhul on tegemist EL-i ettevõtetele koostöö laiendamisel nõu andva organisatsiooniga, mis pakub nõustamist laial skaalal - juriidilistest küsimustest kuni ärikultuurierinevusteni välja. Keskuse töö prioriteetsete valdkondadena on nimetatud biotehnoloogiat, energiat, keskkonda ja transporti. EBTC aitab EL-i ettevõtetel leida kohalikke partnereid. *Eesti ettevõtted võiksid sellisest organisatsioonist aktiivselt abi ja nõu paluda kuna Eestil endal (ja ka paljudel teistel väiksematel Ida-Euroopa riikidel) puudub Indias diplomaatiline- ja/või majandusesindus.*

EL-i finantssektori koostöö Indiaga pakub teoreetilises plaanis tohutuid võimalusi. Olulisemad EL-i ja Euroopa pangad on Indias ka kanda kinnitanud. Nende hulgas on *Royal Bank of Scotland, Barclays, BNP Paribas, Credit Agricole SA, Credit Suisse, Deutsche Bank, HSBC, Lloyds, Societe Generale, UBS ja Standard Chartered*. Finantssektori koostöö laiendamist takistavad regulatsioonide ja seadusandluse puudulikkus ning pangandusreformi takerdumine. Sisenemisreeglid välismaistele finantsorganisatsioonidele on väga (EL-i arvates liiga) karmid.

EL-i finantssektori põhiprobleemid Indias:

2005. aastal alustatud „roadmap“ pangandussektori avamiseks on teadmata tulevikku edasi lükatud.

Pakutud reformid ei ole piisavad. Eriti probleemne on piirang, mis sätestab, et välismaine pank ei tohi omada rohkem kui 5% eraomandile kuuluvas pangas ilma *Reserve Bank of India* loata.

Vaatamata sellele, et välismaise otseinvesteeringu suurus eraomandile kuuluvas India pangas võib ulatuda kuni 74%-ni (varem 49%) ei tohi ükski investor omada rohkem kui 10% hääleõigusest.

Välismaistele pangandusinvesteeringutele piirangute panemisele lisaks takistab *Reserve Bank of India* pankade laienemist harukontoritele tegevuslubade andmisega venitamisega.

EL-i lennundus-või lennundussektoriga seotud firmadest on Indias esindatud *Aer Rianta, Air France, KLM, Airbus, Austrian Airlines, British Airways, DHL/EADS, ExecuJet, Finnair, Fraport, Globeground, LSG Sky Chefs, Lufthansa, Lufthansa Technik, Menzies, Prontec/Ineco, Rolls Royce, Siemens, Snecma, Swiss, Turbomeca, Unique Zurich, Virgin Atlantic*.

Tervishoiuteenuste kasv Indias on 15-30% aastas sõltuvalt sektorist. Euroopa suurematest ettevõtetest on Indias esindatud: *BioMerieux, B Braun, GSK, IMV Technologies, Lundbeck, Novartis, Novo Nordisk, Portex, Sanofi-Aventis, UCB ja Vygon India*. Välismaised tervishoiuteenuste pakkujad näevad India turul suurt kasvupotentsiaali, kuid muretsevad kuni 39% kõrguse maksutaseme üle, mida India valitsus mõnedele imporditud toodetele kehtestab. Juhtudel kui makse on alandatud, siis on ka EL-i ettevõtete teenuste lõpphind tarbijale langenud. Erinevates osariikides kõigub muuhulgas ka tervishoiuteenustele määratav käibemaksumäär (4-12%).

India telekommunikatsiooniturg on USA ja Hiina RV-i järel suuruselt kolmas maailmas. Viimasel aastakümnel on turu kasv olnud äärmiselt kiire ulatudes kuni 45%-ni. *Wireless* teenused kasvavad eriti kiirelt, uusi kasutajaid lisandub 15-20 miljonit kuus. 2010 aasta lõpuks võetud eesmärk 500 miljoni kliendi saamiseks täideti enneaegselt. Euroopa ettevõtted on telekommunikatsiooni alal aktiivsed. Indias tegutsevad: *Acquaint, Alcatel, British Telecom, Dialogic, Ericsson, Eutel Sat, Flag Telecom, France Telecom, Globecast, H Airer, I basis, ND Satcom, Nera Telecom, Nokia, Nokia-Siemens Networks, Orange Business Services, SAGEM, Siemens, Tanberg, Telenor, Tharane&Tharane, Virgin ja Vodafone*.

EL ja India haridusalane koostöö ning võimalused

Haridusalane koostöö EL ja India vahel on viimastel aastatel teinud kvaliteedihüppe. Alates 2004. aastast on *Erasmus Munduse* stipendiumi saanud kokku 2504 India tudengit. Euroopa õpingute keskuste loomine India ülikoolide juurde ning India õpingute keskuste loomine Euroopa ülikoolide juurde on haridusalast koostööd veelgi laiendanud. 10. novembril 2008. aastal kirjutasid EL hariduse, väljaõppe, kultuuri ning noortevolinik Jan Figel ja India inimarengu minister Arjun Singh alla kokkuleppele, mis laiendab EL-i ja India nõ strateegilist partnerlust hariduse ja kultuuri valdkondadele. Lepe täiendab ametliku hariduse ja kultuurialase dialoogi alustamisega juba eksisteeriva eduka haridusalase koostööprogrammi *Erasmus Munduse* pakutavaid võimalusi. Üliõpilastele lisaks osalevad *Erasmus Munduse* raames Euroopa ülikoolide töös ka India teadustöötajad, kes on saanud 1125-st pakutud stipendiumist 90. EL (varem Euroopa Komisjon) rahastab Indias iga-aastast *European Higher Education Fair*'i, kus osalevad India haridusturule pürgivad Euroopa ülikoolid. *Estonian Business School*'i esindaja sõnul on programmi raames Indias käinud ka Eesti ülikoolide esindajad.

Rohkem infot:

<http://www.neurope.eu/article/india-eu-ink-education-cooperation>

Ülikoolid, mis osalevad 2009. aastal alanud EL-i ja India *Erasmus Mundus External Cooperation Window* projektis:

Euroopa poolt:

- Lund University, Sweden (Lead/Coordinating university)
- Albert-Ludwigs-University of Freiburg, Germany
- Freie Universität Berlin, Germany
- International Institute for Geo-information Science and Earth Observation, _e Netherlands
- Karolinska Institutet, Sweden
- Norwegian University of Science and Technology, Norway
- Politecnico di Milano, Italy
- University of Amsterdam, _e Netherlands
- University of Deusto, Spain
- University of Leuven, Belgium
- University Pierre and Marie Curie, France
- Vilnius University, Lithuania

India poolt:

- Anand Agricultural University, India
- Indian Institute of Technology Kanpur, India
- Jadavpur University, India
- Pravara Institute of Medical Sciences, India

- Tata Institute of Social Sciences, India
- University of Delhi, India
- University of Kerala, India
- University of Pune, India

Projekti eesmärgiks on arengu-ja teadusalase partnerluse tekitamine, mis toetab India püüdlusi MDG'ide saavutamisel ja India valitsuse poolt kinnitatud regionaalsete probleemide lahendamist. Haridus-ja teaduskoostöö teemadeks on põllumajandus, toidutöötlemine, globaalne soojenemine, energia, keskkond, informatsiooni-ja kommunikatsioonitehnoloogia, biotehnoloogia ja nanotehnoloogia.

Programmi raames võimaldatakse osalejatel õppida või teadustöös osaleda:

Bakalauruse taseme üliõpilased	3-9 kuud
Magistritaseme üliõpilased	3-22 kuud
Doktorandid	6-34 kuud
Post-doktori tase	6-10 kuud
Akadeemiline personal	2-9 kuud

Rohkem infot:

www.erasmuswindow15.org

Taustauuringute tegemise käigus ja Eesti ülikoolide või akadeemilise töö koordinaatoritega suheldes Eesti osalust kas individuaalsel või institutsionaalsel tasemel tuvastada ei õnnestunud.

EL ja India teadus-ja innovatsiooni (science ja R&D) koostöö võimalused

Vastavalt Euroopa Liidu ja India Teadus-ja tehnoloogiakoostöö kokkuleppele on teadustööde ja tehnoloogilise arengu programmid (Research and Technological Development – RTD) avatud finantseerimiseks mõlema lepingu osapoolte asutustele ja organisatsioonidele. Euroopa Komisjoni 7. raamlepingu teadustööde ja tehnoloogilise arengu programmi (RTD) alusel on India määratletud rahvusvahelise koostöö partnerrigina, mis tähendab, et India organisatsioonid, koostöös EL organisatsioonidega, võivad programmis osaleda ning taotleda finantsvahendeid. Kuna India on EL-i jaoks teaduse-ja tehnoloogiakoostöö strateegiline partner, siis teeb EL ka spetsiifiliselt Indiale suunatud koostööpakkumisi.

Suurim EL-i ja India koostöö raamistikprogramm on EUINEC (European Union and India Enhanced Cooperation Framework for Improved Bilateral Dialogue in the Fields of Science and Technology). EUINEC eesmärk on parandada EL ja India teadus-ja tehnoloogialast koostööd ning tõsta teadlikkust koostöövõimaluste osas. Programm on suunatud ka koostöövõimekuse arendamisele – huvitatud pooled peavad ennast registreerima ning võivad osaleda infoüritustel nii Indias kui ka Euroopa Liidus. EUINEC-i kaudu on registreeritud osalejatel ligipääs EL-i rahastatud koostööprogrammidele.

Laias laastus on valdkonnad jagatud nelja teemaderingi – koostöö; ideed/innovatsioon; inimesed ja võimekused. 2012. aasta koostööprogrammide hõlmavad väga laia valdkondaderingi:

- Tervis

- Biotehnoloogia, toiduained, põllumajandus ja kalakasvatus
- Informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiad
- Nanoteadus, nanotehnoloogia, materjalid ja uued tootmistehnoloogiad
- Energia
- Keskkond (mh kliimamuutused)
- Transport (mh aeronautika)
- Sotsiaal- ja humanitaarteadused
- Kosmos
- Julgeolek
- Ideed – Innovatsioon

Link ligipääsuks ülaltoodud teemadele ja detailsem info: http://cordis.europa.eu/fp7/wp-2012_en.html

Euro-India SPIRIT

Euro-India SPIRIT 2009-2011 on EL initsiatiiv, millega on ühinenud India partnerid. Kahepoolne koostöö keskendub infoajastu dialoogile ning vastastikuste sünergiate leidmisele erinevate teadusastutuste vahel. Prioriteetide ja innovatsioonile suunatud tegevuste koordineerimine võimaldab lõppresultaadina teostada konkreetseid kahepoolseid projekte, mida finantseerib EL.

- Euro-India SPIRIT konsortium kaasab tegevuspartnereid ühise informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia (ICT Policy Dialogue) väljatöötamiseks nii ettevõtetest, akadeemiast, ülikoolidest, valitsusest ja valitsusvälistest organisatsioonidest (NGO-d).
- Analüüsib India info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengut, rakendusi ja neid kasutavaid tööstusi.
- Organiseerib ja selekteerib partnereid, et määratleda vastastikused huvid ja sünergiad; koostab raporteid, ülevaateid ja seisukohavõtte India – EL ühiste prioriteetide, võimaluste ja väljakutsete osas.
- Organiseerib huvigruppide ja osapoolte kohtumisi ja domeeniekspertide diskussioone.
- Teeb soovitusi tuleviku koostöö perspektiivide osas ja aitab leida partnereid.

Detailne info saadaval: <http://www.euroindia-ict.org/Default.aspx>

SYNCHRONIZER *Enhancing the impact of the EU - India ICT Policy Dialogue*

Synchronizer platvorm on nn strateegiline projekt, mille peaesmärk on EL – India infotehnoloogiaalase teadustöö- ning dialoogi edendamine. Projekt toob ühe katuse alla (Synchroniser Steering Committee) kokku valdkonna eliitteadlased ja partnerid tööstustest, et pakkuda tulevikku suunatud ülevaade:

- EL ja India ühistest uurimis- ja teadusprioriteetidest
- Ühistest teadusprojektide finantseerimisvõimalustest EL ja India vahel
- India pikema perspektiivi uurimissuundadest, mis ühtiks EL prioriteetidega

Synchroniser projekt tõstab EL - India info- ja kommunikatsioonivaldkonna uurimise ja arenduskoostöö kvaliteeti, ulatust ning tõstab koostöö profiili. Projekti raames toimuvad sagedased üritused, konverentsid, kohtumised. Neist järgmine toimub Viinis detsembri alguses.

Vt. EU-India S&T Cooperation Days – Vienna, Austria, 1-2 Dec 2011

Detailne info saadaval lingilt: <http://www.synchroniser.org/>

New Indigo

New Indigo programm pakub võimalusi teadusprojektide rahastamiseks ja koosneb neljast erinevast osast: koostöö, ideed, inimesed ja võimekused. Programm on avatud ka Indiaga teaduskoostöö tegemisest huvitatud asutustele. Veebilehe andmetel on hetkel teoksil 52 projekti, millest enamus on bilateraalsed ehk liikmesriikide endi ja India vahelised. EL-i riigid, mis New Indigo programmi raames Indiaga koostööd teevad on Prantsusmaa, Saksamaa, Austria, Hispaania, UK, Portugal ja Holland. Ühtegi Ida-Euroopa või Balti riiki hetkel New Indigo võrgustiku raames Indiaga koostööd tegemas ei ole. Rahastamisvahendid ja saadaval olevad grant'id on välja toodud *eraldi Funding Opportunities* sektsioonis.

Lisainfot on võimalik leida alljärgnevalt lingilt:

http://www.newindigo.eu/programme/eu_framework.html

EU-India S&T andmetel pakuvad alljärgnevad veebilehed infot Indiaga koostöö tegemiseks:

www.euinec.org

Võimekuse tõstmine India ja EL teaduskoostöö projektides osalemiseks.

www.access4.eu/india

EL-India teaduskoostöö rahastamisvõimaluste alane info.

www.euroindia-ict.org

Rahvusvaheline ICT koostöö ning ühisprojektid. EL-India vaheline ICT dialoogi edasiarendamine.

www.ebtc.eu

EL *clean tech* ettevõtete ja teadlaste assisteerimine India-suunalisel koostöö laiendamisel.

www.euclid-india.eu

EL ja India koostöö Network Monitoring ja kontrollsüsteemide tehnoloogia alal.

www.biocircle-project.eu

Projekt ei ole India-spetsiifiline, kuid pakub võimalusi koostööks biotehnoloogi alal teiste riikidega sh Indiaga.

www.synchroniser.org

EL-India poliitikadialoogi arendamine IT valdkonnas.

www.ncp-incontact.eu

Tasuta interaktiivne on-line entsüklopeedia/platvorm EL 7-nda raamistiklepingu(2007-2013) alusel tehtava rahvusvahelise koostöö informatsiooniga. Osalejad saavad infot enda tegevuste ja ekspertiisi kohta ning leiavad partereid. Platvorm ei ole India spetsiifiline, kuid sisaldab ka India komponenti.

www.ideal-ist.net

Info-ja kommunikatsioonivaldkonna (ICT) koostöö platvorm partnerite ja finantseerimise leidmiseks EL 7-nda raamistiklepingu (2007-2013) rahastusega. Koostöö ei ole India spetsiifiline-kokku 68 partnerit sh India. Kasutamiseks tuleb registreerida.

www.ec.europa.eu/euraxess/links/india

Infovahetuse ja networking'i veebisait EL teadlaste, teadustöötajate jaoks, kes töötavad India projektidega.

Lähitulevikus asetleidvad EL-India teaduskoostöölased üritused:

- S&T koostöö päevad Viinis (01-02. detsember 2011). 200 osalejat valitsustest, akadeemiast, ettevõtjad, töösturid, innovatsiooni-ja teadusasutused.
- Nanotech India (01-03. detsember, asukoht veel määratlemata)

Indian-European Research Networking Programme – projektirahastuse pakkumine

Tähtaeg 15. september 2011

India sotsiaalteaduste ja uuringute nõukogu (*Indian Council of Social Science Research*) koostöös Prantsuse teadusagentuuri (Agence Nationale de la Recherche), Saksa teadusnõukogu (Deutsche Forschungsgemeinschaft), UK Majandus-ja sotsiaaluuringute nõukogu (*the Economic and Social Research Council*, ESRC, UK) ja Hollandi teadusuuringute instituut (*the Netherlands Organisation for Scientific Research*) võtavad 15. septembrini 2011 vastu taotlusi sotsiaalteadusalaste ühisprojektide teostamiseks Euroopa ja India teadusasutuste vahel. Programmi eesmärgiks on ühiste sotsiaaluuringute teostamine 3 aastase perioodi jooksul. Euroopa-poolsed taotlused võivad olla maksimumsummas €500 tuhat 3 aasta peale. India-poolsed taotlused võivad olla maksimummaksumusega kuni 5 miljonit ruupiat.

Rohkem infot:

<http://www.esrc.ac.uk/funding-and-guidance/funding-opportunities/15464/latest-opportunity-15.aspx>

Euroopa Liidu ja India vaheline arengukoostöö

EL-i üks põhieesmärkidest Indias on MDG'de saavutamisele kaasaaitamine. Näiteks tervishoiu valdkonnas ei suuda India föderaaltaseme keskvalitsus aga EL-i abi absorbeerida kuna vastav võimekus on puudulik. Nii lükkus näiteks perioodi 2007-2010 rahastamine edasi perioodi 2011-2013.

EL-i India-suunaline arengupoliitika paradigma on muutunud vastavalt India ühiskonnas ja ka EL-i riikide prioriteetides toimunud arengutele. Alates 1990-ndatest aastatest sh täna on India-suunalisteks võtmesõnadeks koostöö valitsusväliste organisatsioonidega, kodanikuühiskonna toetamine ning detsentraliseeritud ja kohaliku tasandi võimu kaasamine arengusse. Ülaltoodu moodustab osa EL-i laiematest eesmärkidest arenguriikide suunal, milleks on vastavalt EL-i asutamislepingu 21 artikli järgi vaesuse vähendamine, seaduste üliluslikkuse edendamine ja põhivabaduste kaitse.

Vastavalt Euroopa Parlamendi direktiivile (EC) nr 1905/2006 ja Euroopa Nõukogu direktiivile (OJ L 378, 27. detsember 2006) pandi alus uuele arengukoostöö finantsinstrumendile nimega „*Non-State Actors and Local Authorities in Development*“.

Selle programmi laiem eesmärk on jätkusuutliku arengu kaudu vaesuse vähendamine, mis on omakorda osaks MDG-de (*Millennium Development Goals*) saavutamise kavast. Programmi konkreetsem eesmärk on suunatud kohaliku tasandi initsiatiivi ning kohalike võimude tegevuse toetamisele. Kohaliku tasandi „tegijate“ otsese toetamise abil loodetakse saavutada suuremat kodanikuühiskonna kaasamist otsustusprotsessi, kohalikku demokraatiat, läbipaistvust ja võrdset kohtlemist. India spetsiifilist olukorda arvesse võttes on EL lisanud programmi nn osariikide partnerlusprogrammi (*EU State Partnership Programme*) Rajasthani ja Chhattisgarh'iga, mille sisuks on keskkonnakaitse koos parema haldamisega, vaesuse vähendamine ja valitsemise parandamine kohalike võimude sisulisema kaasamisega.

EL programmide ettevalmistamisel partnerriikidega võetakse alati aluseks partnerriikide endi arengukavad. India puhul on praegu kehtivaks baasdokumendiks 11-s viisaastaku plaan (2007-2012). EL-i vaatenurgast ei ole selles dokumendis põhiline mitte majanduskasvu tagamine vaid kaasava majanduskasvu (*inclusive growth*) temaatika. Dokumendis tuuakse välja India põhilised probleemid, milleks on „suure osa elanikkonna puudulik ligipääs baasteenustele sh tervishoiule, haridusele, puhtale joogiveele ja sanitaaringimustele. Linnapiirkondade vaesuse vähendamine, Indias prevaleerivate „*slum*“ linnaosade remont ja vaestele baasteenuste pakkumine on kohalike võimude vastutusala. India plaanikomitee (*Planning Commission*) linnapiirkondade arengustrateegia põhirõhk on kohalike võimude ja aktivistide kaasamisel nende võimekuse tõstmise ning tugevdatud finants *management*'i läbi.

Euroopa Liit on India majanduse ja sotsiaalarengu toetajana usaldusväärne ja pikaajaline partner. €470 miljoni suurune abi kogupakett 2007-2013 aastatel on suunatud majandusarengu moderniseerimisele ja arengu kaasavamaks ning keskkonnasõbralikumaks muutmisele.

EL pakub Indiale sotsiaalsektori otsetoetusi finantseerides üleriigilisi programme nagu tasuta põhiharidust propageeriv Sarva Shiksha Abhiyan programm, millesse panustatakse € 270 miljonit ja üleriigiline maapiirkondade terviseprogramm (*National Rural Health mission*), mida rahastatakse € 110 miljoniga.

EL on astunud *State Partner Programmes*'i lausel partnerlussuhetesse kahe India osariigiga Rajasthan ja Chhattisgarh'iga, finantseerides mõlemas osariigis €80 miljoni eest projekte.

Rajasthanis keskendutakse veesüsteemi parandamisele ja reformile ning Chhattisgarh'is haridusele, tervishoiule ning elukvaliteedi tõstmisele metsaalade parema majandamise läbi.

EL pingutab selle nimel, et teha Indiaga koostööd EU-India Joint Action Plan'i raames kaubanduse, keskkonna, kõrgema hariduse ja kultuuri valdkondades. Tehnilise abi programmid, mida ühiselt teostatakse peavad pakkuma uusi teadmisi konkurentsi, toidukvaliteedi, õhustranspordi turvalisuse, keskkonnasõbraliku energia ja prügimajanduse alal.

EL töötab aktiivselt India valitsusväliste organisatsioonidega ning kodanikuühiskonna ühendustega, millel on suutlikkus ulatada abikäsi ka kõige kaugematesse riigi nurkadesse ning jõuda kõige kõrvaletõrjutumate inimesteni. EL finantseerib väikeinitsiatiive hariduse, tervishoiu ja keskkonna alal eesmärgiga pakkuda uuenduslikke lahendusi baasteenuste parandamiseks. Kokku finantseeritakse nii rohkem kui 100 projekti kogusummas ca €150 miljonit.

Mõistmaks EL lähenemist Indiale reaalsete, juba rahastamisel olevate projektide näol ning et leida võimalikke nišše Eesti NGO-de, haridusasutuste, teadusasutuste ja ettevõtete osalemiseks India projektides on oluline tunda valdkondi ja teemasid, mille rahastamist EL teostab. Vt taustapaberi Lisa 2.

2011. aasta teises pooles pakumiste tegemiseks avatud kolm programmi, mille detailise informatsiooniga saab tutvuda taustapaberi Lisa 3.

Detailsemad andmed, ka kogu 2012. aastal ning tulevikus toimuvate projektide osas, on saadaval EL India esinduse kodulehel:

http://www.eeas.europa.eu/delegations/india/eu_india/development_cooperation/index_en.htm

Kogu Euroopa Liidu AIDCO eksisteerivate ja tulevaste projektide kohta leiab infot alljärgneval lingil:

http://ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm

India abistamine on EL-i osade liikmesriikide poolt vaadatuna väga vastuoluline teema. UK valitsus külmutas India abiprogrammi summad, mis jäävad nüüd £295 miljonile aastas. Briti parlamendis on jõude, kes soovivad abiandmise Indiale üldse lõpetada väites, et :

- Maailmapank tõstis India 2009. aastal vaeste riikide kategooriast keskmise sissetulekuga riikide kategooriasse.
- India oodatav majanduskasv 2012. aastaks on 9%.
- India sotsiaalkulutused kasvavad 2012. aastal 17%.
- India on suuteline läbi viima tuumakatsetusi ja riigil on tuumarelv. Riigi kaitsekulutused on £36 miljardit aastas.
- India on oma rahvuslik kosmoseprogramm, mis maksab ca £750 miljonit.
- Indias on Forbes nimekirja järgi rohkem miljardäre kui UK-s.
- India ise on doonorriik pakkudes üle \$500 miljoni eest aastas abi teistele riikidele.

<http://www.bbc.co.uk/news/magazine-12607537>

Euroopa Komisjoni humanitaarabi keskus ECHO on Indiat toetanud alates 1996. aastast

Humanitaarabi on Indiale jagatud väga erinevatel põhjustel.

- Jammu-Kashmiri konfliktipiirkonna elanikud (mh kinnipeetavad, orvud, tsiviilisikud) €13 miljonit.
- Naxaliidi valitsusvastaste ning India valitsusvägede konfliktis kannatanud, Sri Lanka põgenikud Tamil Nadu osariigis €3 miljonit.
- Tsunami 2004. aastal €123 miljonit.
- Maavärin 2004. aastal €50 miljonit.
- Kosi jõe üleujutuspiirkondade taastamistööd €8 miljonit.

ECHO rahastatud humanitaarabi projektides võivad osaleda kõik EL liikmesriikide eelnevalt registreeritud NGO-d. ECHO rahastamine toimub oluliselt operatiivsemalt võrreldes teiste EL arengukoostöö projektide rahastamisega.

India põllumajandus ning sektori suhted EL-iga

60% India tööjõust on seotud põllumajandusega (1990ndate alguses oli see üle 70%) ning riik on üks maailma suurimatest põllumajandustoodangu tootjatest ning tarbijatest. India elanikkond kasvab kiiresti ja kaloritarbimine per capita näitab vaikset tõusu:

1990-1992 tarbiti Indias 2396 kalorit päevas

1998-2000 tarbiti Indias 2463 kalorit päevas

2003-2005 tarbiti Indias 2512 kalorit päevas

Ülaltoodu on ilmselt üheks põhjuseks, miks India osa globaalsel põllumajandustoodangu turul on väga tagasihoidlik. India on alates 1990ndate algusest olnud net põllumajandustoodangu eksportija, kuid läbimurret globaalsetele turgudele on takistanud sagedased kodumaised

poliitilised ja majanduslikud suunamuutused. Põllumajandustoodangu eksport on ca 9% India kogueksportist. EL-i osa India põllumajandustoodangu eksportis on 16%.

Põllumajandussektorit kaitstakse India valituse poolt arvestatavate tollibarjääridega ning sektorit subsideeritakse. EL-India vabakaubanduslepingu põllumajanduse osa läbirääkimisi saadavad reeglina aktivistide protestid – India tootjad kardavad turu avamist konkurentsile. Juhul kui peaks toimuma läbimurre EL-India vabakaubanduslepe osas, siis võib EL osa kiirelt suureneda. **Eesti tootjatele võiks selles kontekstis huvi pakkuda India piimatoodete turg kuna India tarbimisharjumused muutuvad kiirelt ning just kõrgekvaliteedilise piimatoodangu lõppproduktide osas nähakse Indias kõige kiiremalt kasvavat turgu.**

Juhtivate majandusanalüüsiga tegelevate institutsioonide hinnangul India roll globaalsetel turgudel tõuseb, seda eriti toiduõlide importijana ning riisi eksportijana. EL-i põllumajandustoodangu eksport Indiasse on väike. 2010. aastal eksporditi põllumajandustoodangut Indiasse €738,2 miljoni eest, mis moodustas 2,1% EL selle sektori kogueksportist. Euroopa eksporti on mõjutanud India valitsuse tollitariifide sagedane muutmine. Põllumajandussektori panus India SKP-sse väheneb kiirelt. Sektori osa India SKP-st oli 1990ndate esimeses pooles 30%, 2006. aastaks oli see vähenenud 17,5%-ni. Haritava maa suuruse poolest on India 170 miljoni hektariga USA järel teisel kohal maailmas. Tootlikkus püsib madalana erinevatel põhjustel, kuid üks neist on kindlasti haritava põllumaa pärandamise traditsioon-116-st miljonist maaharijast ca 60%-l on kasutada all 1 hektari suurune maaala. Poliitilistel põhjustel on India valitsused kehtestanud põhitoiduainetele miinimum kokkuostuhinnad ja valitsus subsideerib aktiivselt väetiste, elektri ja niisutusvee maksumust-mõlemad poliitikad on tõstnud tootmise ebaefektiivsust ja turuseadustele mittevastavust.

India valituse jaoks on võtmeküsimuseks tootlikkuse tõstmine maapiirkondades, maa õiglane jaotus, vee-ning niisutussüsteemide korralduse reformimine, samuti ligipääs krediidile ning vajalikule toidule.

http://ec.europa.eu/agriculture/publi/map/index_en.htm

Eesti senised seisukohad EL - India suhete ja koostööprogrammide kohta

Eesti senine lähenemine India küsimuses on paraku olnud strateegia- ning eesmärgivaba. Välisministeeriumiga suheldes ning päringuid tehes ei ole õnnestunud peale üldise EL-India taustapaberit tuvastada mingisuguseid Eesti seiskohti Indiaga seotud küsimustes. **Ilmselt ei olda Eestis hetkel veel teema EL-i raamistikus haldamiseks valmis; VM-s tegeleb muude riikide kõrvalt Indiaga otseselt vaid üks inimene. Sellise ressursijaotuse juures ei ole võimalik India ekspertiisi nii bilateraalses suhtes kui ka multilateraalses raamistikus kõrgemale tasemele tõsta.**

Oluline areng Eesti-India suhetes on Eesti ja India vaheline tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ja maksudest hoidumise tõkestamise leping

(maksuleping). Eesti ja India alustasid maksulepingu läbirääkimisi aastal 2008 ja leping parafeeriti juunis 2010.

Maksulepinguid sõlmitakse selleks, et vältida nii kahe riigi seaduste koosmõjus tekkivat topeltmaksustamist kui ka topelt mitte-maksustamist ning maksude tasumisest kõrvalehoidumist. Maksulepingute eesmärk on soodustada investeringute ja inimeste (näiteks tööjõu, õppurite, pensionäride jne) liikumist. India on riik, kes kasutab täiel määral oma maksustamisõigust tuluallikariigina, mis tähendab seda, et igasugune tulu, mida mitteresident Indiast saab, maksustatakse Indias. Maksuleping piirab mõnevõrra nii Eesti kui ka India maksustamisõigust tuluallikariigina teise riigi kasuks ning annab maksuhalduritele võimaluse ja kohustuse vahetada teavet maksumaksjate kohta ja nõuda sisse teisele riigile võlgnetavaid makse oma territooriumil asuva maksumaksja käest. Maksumaksja kasu maksulepingust on väiksem maksukoormus tuluallikariigis ja teatud juhtudel ka residendiriigis. Riigil võimaldab maksuleping kaitsta nii enda kui ka oma maksumaksjate huve lepingus ettenähtud halduskoostöövormide kaudu ning meelitada riiki investeringuid.

Eesti huvi maksulepingu vastu Indiaga on olnud suur, kuna India on üks maailma suurima ja kiiresti kasvava majandusega riike, kus on palju erinevaid investeerimisvõimalusi. India huvi Eesti suhtes on pigem tingitud sellest, et Eesti on EL liikmesriik ja India soovib, et kõik EL liikmesriigid oleksid maksulepingutega kaetud.

Soovitused

VM tööülesannete hulka peaks hakkama kuuluma EL projektide ja kandideerimisvõimaluste aktiivne reklaamimine (see ei puuduta ainult Indiat).

Eestis peab hakkama korraldama regulaarseid ja tasuta kursusi EL projektide kirjutamise ning teostamise õppimiseks. Õppejõud ja valdkonna eksperdid tuleb sel eesmärgil ilmselt sisse tuua. Ka Euroopa Liit ise ostab vastavat teenust oma personalile konsultatsioonifirmade kaudu sisse. Seda ettepanekut ei saa vaadata vaid India kontekstis vaid laiemalt.

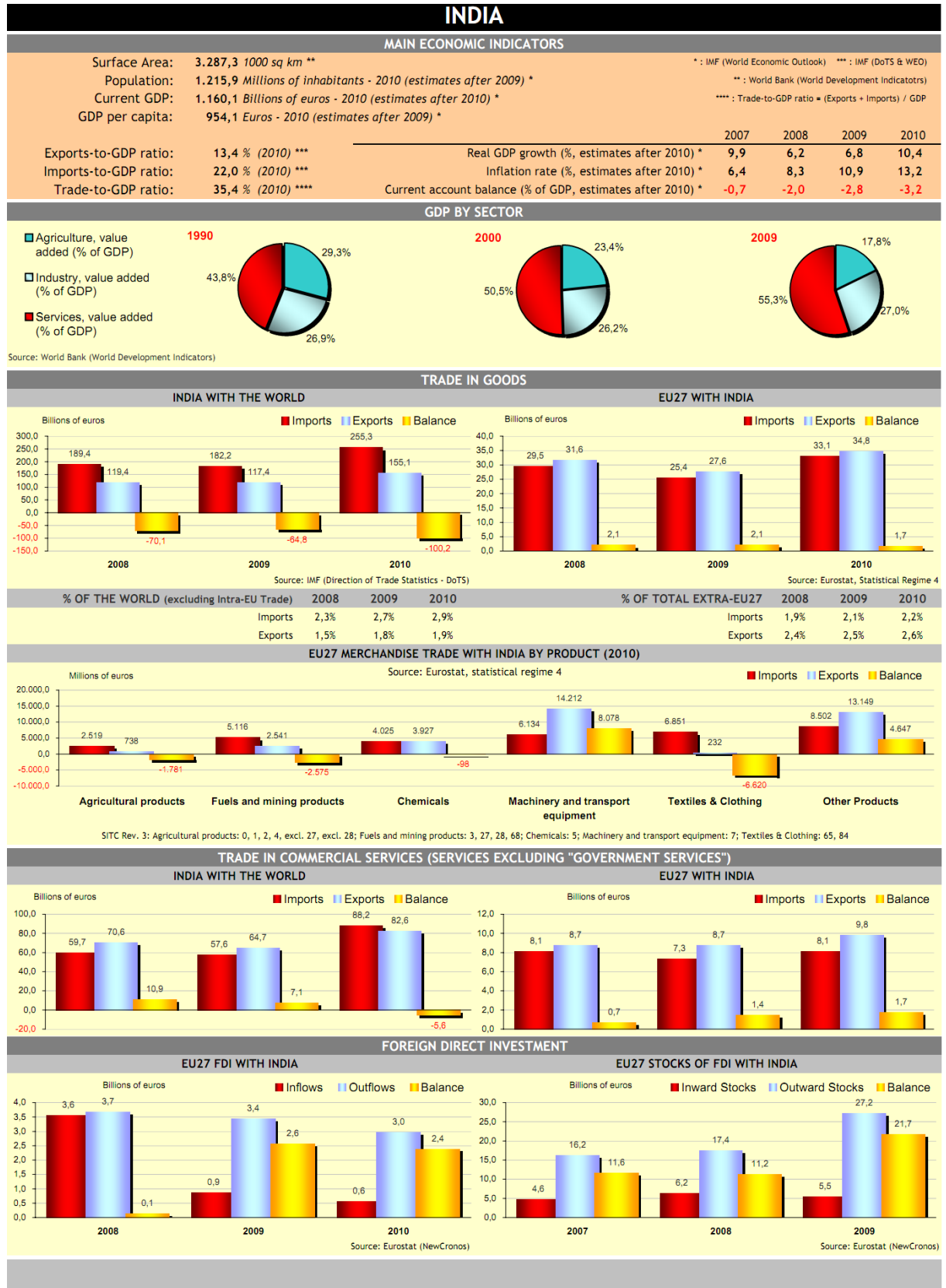
Juhul kui Eestis suudetakse tekitada poliitiline konsensus ning finantsvõimalused Indiaga suhete intensiivistamiseks (mh saatkonna avamiseks ja majandusesinduse rajamiseks), siis soovitaks VM-il kasutada ära võimalus saata EL-i „national contribution“ või „secondment“ programmide raames EL-i India esindusse eesti eksperte või ametnikke, kes kohapeal elades ning töötades Indiaga lähemalt tutvuksid. Hetkel on EL-i esinduses Indias kohapeal omal käel, 2011-12 JED programmi raames, sinna tööle läinud Irma Kaljulaid.

Eesti peab traditsiooniliselt oma nn abikäe poliitika tugevusteks infotehnoloogiat ja sellele baseeruvate lahenduste pakkumist. Allpool lisatud AIDCO tabelist (Lisa 2) ilmneb selgelt, et EL abi Indiale on seotud üsna traditsiooniliste arenguriikidele osutatavate abivaldkondadega (vaesuse vähendamine, keskkond, inimareng jne). EL-i liikmesriigina on Eestil õigus EL-i struktuurides teha ettepanekuid arengukoostöö suunamiseks meile sobivate ning Indiale vajalike valdkondade lisamise osas. Seni ei ole seda (teadaolevalt) tehtud.

Eesti huvitatud akadeemiliste ringkondade hinnangul on India-suunaline tegevus ilma funktsioneeriva saatkonnata Indias “tuule tallamine”. Eesti saatkond Pekingis, mis kahetsusväärset peab katma ka Indiat, ei suuda eristada viisataotlusi läbi töötades, millised neist on põhjendatud ning adekvaatsed ja millised suunatud lihtsalt Schengeni viisa ebaotstarbekale saamisele.

Lisa 1

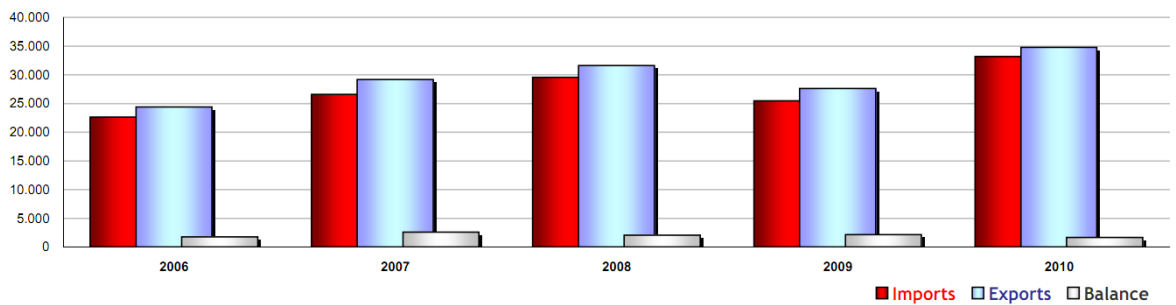

EU'S TRADE BALANCE WITH INDIA

European Union, Trade with India

millions of euro, %

Period	Imports	Variation (%, y-o-y)	Share of total EU Imports (%)	Exports	Variation (%, y-o-y)	Share of total EU Exports (%)	Balance	Trade
2006	22.614	18,5	1,7	24.392	14,4	2,1	1.778	47.006
2007	26.586	17,6	1,9	29.177	19,6	2,4	2.591	55.764
2008	29.545	11,1	1,9	31.603	8,3	2,4	2.057	61.148
2009	25.447	-13,9	2,1	27.594	-12,7	2,5	2.147	53.041
2010	33.147	30,3	2,2	34.799	26,1	2,6	1.651	67.946
2010Q1	8.109	-	2,4	7.956	-	2,7	-153	16.065
2010Q2	8.143	-	2,2	8.432	-	2,5	288	16.575
2010Q3	8.250	-	2,1	8.705	-	2,5	455	16.955
2010Q4	8.645	-	2,1	9.706	-	2,6	1.061	18.351
2011Q1	10.204	25,8	2,4	9.992	25,6	2,7	-212	20.196
2011Q2	-	-	-	-	-	-	-	-
2011Q3	-	-	-	-	-	-	-	-
2011Q4	-	-	-	-	-	-	-	-
Average annual growth (2006-2010)		10,0			9,3			9,6

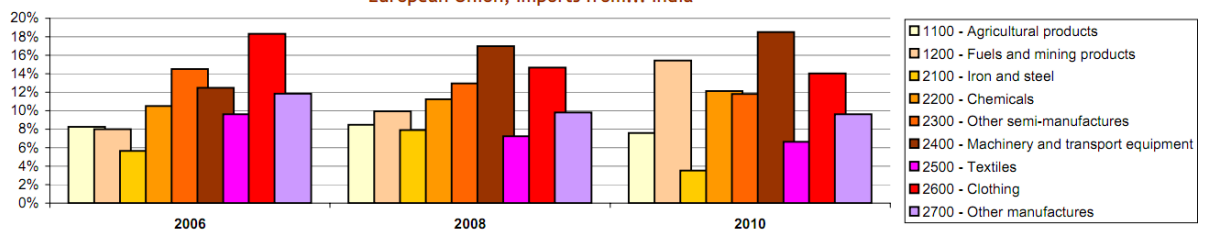

EUROPEAN UNION IMPORTS, BY PRODUCT GROUPING*

European Union, Imports from... India

SITC Rev.3 Product Groups	2006		2008		2010		Share of total EU Imports
	Millions euro	%	Millions euro	%	Millions euro	%	
0000 - Total	22.614,1	100,0%	29.545,3	100,0%	33.147,3	100,0%	2,2%
1000 - Primary products	3.674,4	16,2%	5.443,4	18,4%	7.635,3	23,0%	1,3%
1100 - Agricultural products	1.864,9	8,2%	2.506,8	8,5%	2.519,3	7,6%	2,2%
1200 - Fuels and mining products	1.809,5	8,0%	2.936,5	9,9%	5.116,0	15,4%	1,1%
2000 - Manufactures	18.764,9	83,0%	23.872,2	80,8%	25.281,0	76,3%	2,8%
2100 - Iron and steel	1.279,5	5,7%	2.338,6	7,9%	1.170,4	3,5%	4,5%
2200 - Chemicals	2.377,3	10,5%	3.317,7	11,2%	4.024,8	12,1%	2,9%
2300 - Other semi-manufactures	3.281,9	14,5%	3.827,9	13,0%	3.910,3	11,8%	5,3%
2400 - Machinery and transport equipment	2.821,8	12,5%	5.017,4	17,0%	6.134,1	18,5%	1,4%
2410 - Office and telecommunication equipment	323,8	1,4%	853,8	2,9%	1.454,0	4,4%	0,8%
2420 - Transport equipment	1.007,9	4,5%	1.716,7	5,8%	2.440,8	7,4%	2,2%
2430 - Other machinery	1.490,1	6,6%	2.446,9	8,3%	2.239,2	6,8%	1,6%
2500 - Textiles	2.178,6	9,6%	2.140,0	7,2%	2.197,6	6,6%	10,9%
2600 - Clothing	4.144,5	18,3%	4.333,1	14,7%	4.653,7	14,0%	7,0%
2700 - Other manufactures	2.681,3	11,9%	2.897,5	9,8%	3.190,1	9,6%	2,3%
3000 - Other products	149,7	0,7%	177,4	0,6%	189,8	0,6%	0,7%

European Union, Imports from... India

Lisa 2

EL rahastavad projektid ning valdkonnad:

Conflict prevention

- [Strengthening Adaptation Capacities and Minimizing Risks of Vulnerable Coastal Communities in India](#)

The environment and the sustainable management of natural resources

- [Strengthening community based NTFP management and trade for livelihood enhancement and ecological security in Orissa, India.](#)
- [Technical Assistance for the EU-India Action Plan Support Facility Programme \(APSF\) – Environment Component](#)

Governance, democracy, human rights and support for economic and institutional reforms

- [Catalysing human rights institutions towards effective justice delivery](#)
- [Children's Alliance for Realisation of Child Rights](#)
- [Choice, Dignity and Integration for Devadasi and the Socially Excluded](#)
- [ENHANCING THE PROTECTION OF INDIAN MIGRANT WORKERS IN OMAN THROUGH EVIDENCE BASED CAPACITY BUILDING WITH GOVERNMENT AND CIVIL SOCIETY](#)
- [Equal access to justice for poor people and deprived communities in India](#)
- [Strengthening Cultural Actors of Himalayan Minorities](#)
- [To support the Government of Indias efforts to stop trafficking in women and girls through community action at the Panchayat level in partnership with the National Commission for Women](#)

Human development

- [EU-India Study Centres - Technical Assistance \(APSF\)](#)
- [Empowering Women Affected and Infected by HIV through Property Ownership and Legal Literacy](#)
- [Empowering Women: Access and ownership over land and land based activities through education, legal literacy and advocacy in rural India](#)
- [Health for All: Ensuring highly vulnerable groups in Madhya Pradesh benefit from actions addressing HIV/AIDS, TB and HIV/TB co-infection](#)
- [INCUBATING NEW EMERGING TECHNOLOGY SKILLS BY CREATING SUSTAINABLE MODELS OF NET SKILL PACKAGES](#)
- [Improving Education amongst underprivileged communities in urban poverty zones of Western Uttar Pradesh](#)
- [Improving HIV prevention and care among young women, FSW and MSM in rural Tamil Nadu](#)
- [Improving the HRH policy, strategy and practices in India](#)
- [Improving the Quality of Elementary Education in Jammu and Kashmir](#)
- [Inclusion of disability issues into the public health system of Gujarat.](#)
- [Project Swavlamban - Empowering poor informal sector women through market relevant capacity building](#)

- [Promoting Rights-based Action to Improve Slum Dwellers' and Key Vulnerable Communities' Sexual & Reproductive Health including HIV/AIDS in Urban Slums of Bhubaneswar City](#)
- [Promotion of vocational education and skills for employment of rural youth from marginalised groups](#)
- [Re-orienting the vocational education system in Andhra Pradesh to create sustainable market oriented employment opportunities for marginalized youth](#)
- [Reaching the unreached: strengthening health systems to reduce tribal vulnerability to TB and HIV/AIDs](#)
- [Reduction of Mother to Child Transmission of HIV in India: Improving access to Positive Women to Public Health Services](#)
- [Strengthening Local Response to HIV and AIDS in Orissa](#)
- [Supporting the scale-up of HIV services for male-who-have-sex-with-males \(MSM\) in India](#)
- [Synthesising Rural Employment Needs and Poverty Reduction in Backward Regions: Vocational education and training for vulnerable and marginalised groups in India](#)
- [VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING FOR VULNERABLE AND MARGINALISED GROUPS IN INDIA](#)
- [VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING FOR VULNERABLE AND MARGINALIZED GROUPS IN SIRSA AND SITAPUR](#)
- [Vocational Training for Vulnerable & Marginalized Youth in India](#)
- [Vocational education and training for inclusive growth for tribal communities in East Indian states of Jharkand, West Bengal and Orissa](#)
- [Vocational education and training for vulnerable groups of women in 4 states](#)
- [Working towards better sexual and reproductive health and rights of PLHIV in India](#)

Infrastructure, communications and transport

- [Technical assistance for the Institutional Capacity Buiding for the Civil Aviation Sector in India](#)

Multi-sectors

- [Community empowerment and strengthening of advocacy groups for disadvantaged people in Deoghar District, Jharkhand - India](#)
- [Developing a knowledge base for policymaking on India-EU migration](#)
- [European Business and Technology Centre in India \(EBTC\)](#)
- [Health Sector Support Programme India](#)
- [Promoting older people-led community action to reduce poverty among vulnerable groups in rural Rajasthan, India](#)
- [Revitalising sustainable rural livelihoods among small and marginal dryland farmers and landless poor of Anantapur District, India](#)
- [Revitalising sustainable rural livelihoods among small and marginal dryland farmers and landless poor of Anantapur District, India](#)
- [Sector Policy Support Programme Phase II for Sarva Shiksha Abhiyan \(SSA\)](#)
- [State Partnership Programme with Chhattisgarh and Rajasthan](#)
- [Support to Livestock Services](#)
- [Sustainable Community-Based Approaches to Livelihoods Enhancement in Gujarat](#)
- [Sustainable solutions in the fight against child labour in home-based craft production.](#)

Rural development, territorial planning, agriculture and food security

- [Community empowerment and strengthening of advocacy groups for disadvantaged people in Deoghar District, Jharkhand - India](#)
- [Promoting older people-led community action to reduce poverty among vulnerable groups in rural Rajasthan, India](#)
- [Promoting older people-led community action to reduce poverty among vulnerable groups in rural Rajasthan, India](#)
- [Revitalising sustainable rural livelihoods among small and marginal dryland farmers and landless poor of Anantapur District, India](#)
- [Socio-economic empowerment for marginalized farmer and landless families through integrated watershed development, Dindigul, India](#)

Trade and regional integration

- [Improved livelihoods for Cotton Farmers, Weavers and Garment makers in South India.](#)
- [Promoting Fair Trade and sustainable Consumption in India - PRO SUSTAIN](#)

Water and energy

- [Community action for sustainable health and hygiene benefits](#)
- [Establish and demonstrate a people and panchayat led equitable water governance model for Sustainable Economic Development in three Agro-Ecological Zones of India](#)
- [Establishing E-Waste Channels to Enhance Environment Friendly Recycling](#)
- [Establishing Women's 'First' Right to Water Resources](#)
- [IWM FOR POVERTY REDUCTION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT AMONGST MARGINALISED COMMUNITIES IN BUNDELKHAND \(MP\), BIHAR AND JHARKHAND](#)
- [Improving sustainable livelihoods and health status through integrated management of water resources in north Bihar](#)
- [Improving the winter livelihood of rural population and setting up sustainable network to disseminate energy](#)

[Poverty reduction of desert communities in the dry lands of Western Rajasthan through integrated community based water resource management](#)

Lisa 3

Kolm EL-i poolt rahastatavat programmi Indias, mille teostajaid 2011. aasta sees otsitakse

„Urban local bodies in development India“

Projektipakkumuste kuupäev on 18. november 2011

Pakkumuse EL poolne kogufinantseering on €4 miljonit (€12.850 kulub info/tutvustussessioonideks), millest €3987150 jääb projektide rahastamiseks. EL jätab endale õiguse projektide puudusel kogu raha mitte välja jagada.

Väljamakstavate grantide miinimum ja maksimumsummad on:

Miinimum €750 tuhat

Maksimum €1 miljon

EL-i miinimumpanus rahastatavasse projekti on 50% kogu projekti maksumusest ja maksimumpanus 100% (India poolse projektitaotluse puhul) ning 75% EL-i projektitaotluse puhul. Viimasel juhul tuleb taotluste esitajatel leida 25% finantseering muudest allikatest või omavahenditest.

- Projektitaotluste laiem fookus peab olema suunatud integreeritud munitsipaaltasandi lähenemise edendamisele, mille tulemusena vähendatakse vaesust ning toetatakse kaasavat ja jätkusuutlikku majandusarengut.
- Projektitaotluste kitsam eesmärk peab olema suunatud järgmiste tulemuste saavutamisele:
- Munitsipaaltasandi tegevuste pakett järgnevate baasteenuste- vee, sanitaartingimuste ja prügimajanduse- parandamiseks.
- Linnapiirkondade kohaliku tasandi võimekuse tõstmine keskvalitsuse programmide elluviimiseks ning käegakatsutavate tulemuste saavutamiseks, millest saaks kasu vaesemad elanikkonna grupid.
- Kohaliku arengu toetamine.

Võimalikud strateegiad, millele projektid peaksid keskenduma.

- Linnapiirkondade kohaliku tasandi võimu integreeritud veekorralduse strateegiate parandamine, mille saavutamiseks luuakse odavamad alternatiivid linnade/asulate reovee käitlemiseks.
- Vee ja sanitaarsüsteemi parandamine innovatiivsete tehnikate kasutuselevõtuga, mille lõppeesmärgiks on tõsta kogukonna vaesemete elanikkonnagruppide tervisenäitajaid.
- Madala maksumusega tehnika kasutuselevõtt omavalitsuste prügimajanduse olukorra parandamiseks.

- Konvergensti ja vastastikuse positiivse koosmõju saavutamine juba toimivate keskvalitsuse programmidega (Jawaharlal Nehru rahvuslik linnade uuendamise kava ja linnade sanitaarprogramm).
- Kohaliku tasandi ametkondade vastutusvõime suurendamine valitud piirkondlike komiteede ees.
- E-valitsemise edendamine.
- Suhtluse ja infovahetuse parandamine kohalike omavalitsuste, omavalitsusliitude ning EL-India vahel, et soodustada teadmiste ja uute oskuste levikut.
- Era-ja riigitasandi koostöö parandamine linnaplaneerimisel.

Eeltoodud projekt peab keskendumas eelkõige vaestele, nõrgemalt kaitstud, tõrjutud ja sotsiaalsete tagatisteta elanikkonna gruppidele. Projektitaotluste geograafiline fookus peab olema suunatud Rajasthani ja Chhattisgarhi osariikide väiksemate linnade olukorra parandamiselt, mis peaks omakorda toetama EL-i eksisteerivat programmi parema valitsemise saavutamiseks *State Partnership Programmes*'i raames.

EL-i projektide keskne element on soolise võrdõiguslikkuse temaatika. Soolisel baasil eksisteeriv diskrimineerimine, mis puudutab ligipääsu puhtale joogiveele ning sanitaarobjektide kasutamisele, samuti tervisele laiemalt, peavad olema projektikirjelduse keskmes.

Kes võivad rahastamistaotluse esitada? Taotlejad **peavad** olema:

- Juriidilised isikud ja
- Kohalikud omavalitsused või kohalike omavalitsuste liidud ja
- Euroopa Liidu või India kodakondsed ja
- Olema põhikirja alusel ametlikult registreeritud vähemalt 3 aastat taotluse esitamise hetkeks ja
- Olema otseselt vastutavad pakkumise ettevalmistamise ja täideviimise eest mitte vahendajad ja
- Olema suutelised tõestama, et on tegutsenud samal alal vähemalt ühe aasta pakkumise tegemise hetkeks.

Projektide teostamise pikkuseks on minimaalselt 36 kuud, aga mitte rohkem kui 60 kuud.

EL-India projekt India tsiviillennundussektori institutsionaalse võimekuse suurendamiseks

Projektipakkumise kogusumma on €6.5 miljonit. Rahastaja jätab endale õiguse kogu summat mitte välja maksta.

Projektipakkumuse kuupäev: 29. september 2011

3 komponenti:

- Oskusväljaõpe ja teadlikkuse tõstmise projekt (€3 miljonit)

- Lennundusalaste diplomite-tunnistuste projekt (€2 miljonit)
- Tsiivilennunduse keskkonna projekt (€1,5 miljonit)

Kõik rahastamist taotlevad projektipakkumised peavad olema vähemalt €1 miljoni suurused.

EL-i vahenditest kaetav projektiosalus protsentuaalselt:

- Oskusväljaõpe ja teadlikkuse tõstmise projekt: 69.77%
- Lennundusalaste diplomite-tunnistuste projekt: 68.97%
- Keskkonna projekt: 75%

Vahe EL-i poolt kaetava projektiosaluse ning projekti lõpliku maksumuse vahel tuleb katta projekti taotleja või selle partneri omavahenditest, millede allikas ei tohi olla EL-i eelarve või *European Development Fund*.

Projekt on osaks laiemast EL-i initsiatiivist „Institutsionaalse võimekuse tõstmine India tsiivilennundussektoris“, mille eesmärk on toetada tsiivilennundussektori arengut ning kindlustada turvaline lennukeskkond.

Initsiatiiv on oluline kuna toetab majanduskasvu ning selle teostamine on osaks Euroopa Liidu-India partnerlustegevuskavast, mis pakub institutsionaalset ja sektorispetsiifilist tuge India majandusreformide teostamisel ja erinevates majandussektorite valitsemisalades. Efektive lennundussektor toetab turismi arengut, mis India suguse riigi jaoks väga oluline majandusharu. Viimase kümnendi jooksul on tsiivilennundussektor Indias jõudsalt arenenud ning täna on India turg oma suuruselt üheksas maailmas. Kodumaiste lennureisijate hulga poolest on India täna maailmas USA, Hiina ja Jaapani järel neljandal kohal, turg kasvab 9-10% aastas ning jõuab 150 miljoni kuni 180 miljoni reisija tasemeni 2020. aastaks. India Turul opereerib hetkel 14 lennufirmat (mitte arvestades kargo firmasid) 735 lennukiga, 1990. aastal oli Indias 2 firmat 100 lennukiga. Samad tendentsid kehtivad ka lennujaamade infrastruktuuri opereerivate firmade osas. **EL-i käesoleva programmi põhiidee on, et tohutult kiire areng tsiivilennunduse vallas peab liikuma käsikäes regulatiivse süsteemi arenguga, mille põhieesmärgiks on turvalisuse kasv.**

Projekti rahastamise laiem eesmärk on India majandusarengu piirangute, kitsaskohtade ja tasakaalustamatu arengu vähendamine kiirelt arenevas lennundussektoris, eriti valituse regulatiivsete funktsioonide raames.

Projekti kitsam eesmärk on lennundussektori tugevdamine arendades nii era- kui riigisektori professionaalide tööoskusi ja kompetentsi sh inspektorid, operaatorid, mänedžerid, kontrollijad, eesmärgiga saavutada kõrgem lennundusturvalisuse tase pakkudes vastavaid kursusi ja magistriõpet lennunduse eri valdkondades.

Keskkonna parandamise poolt soovitakse projektiga tõsta pakkudes vastavat institutsionaalset ja praktilist võimekuse tõstmist.

Oskusõpe ja lennundusalaste tunnistuste-diplomite projekt

Tsiviillennundussektori kaasaegseks majandamiseks on tarvis kvalifitseeritud personali, mis on valdkonniti väga erinevad -lennujaamade haldamine, õhustranspordi *management*, lennujuhtimine ning lennundusturvalisus. Väljaõpe ei tohi aga piirduda vaid eelnimetatud valdkondadega-see peab ulatuma sektori juriidilistesse, tehnilistesse ning rahalistesse toimingutesse. Perfektse turvalisusega lennufirmad võivad pankrotistuda rahaturgudel toimuva ebastabiilsuse tõttu. Viimastel aastatel on India koolitusasutused, eriti erakapitalil põhinevad, hakatud pakkuma lennundusega seotud väljaõpet. Kursuste tase on väga erinev, osad väljaõppe läbiviijad on sellel alal uustulnukad- puudub terviklik ehk süsteemne lähenemine.

Tsiviillennunduse keskkonna projekt

Lennuliiklus avaldab mõju õhukvaliteedile, müratasemele lennuväljade naabruses või maandumisradade all, kütusetarbimisele, prügimajandusele ja veetarbimisele. Keskkonna alased väljakutsed, mis on seotud lennundussektori kiire arenguga on ilmselged. Nende lahendamiseks tuleb tõsta sektori keskkonnavalad teadlikkust, tõhustada keskkonnakaitset, vähendada saastamist ning tunnustada edukaid keskkonnakaitsejaid.

India valitsus mõistab lennundussektori kiire arengu mõju keskkonnale. 2009. aastal loodi Lennundusministeeriumi juurde spetsiaalne osakond keskkonnaküsimustega tegelemiseks ning vastava tegevuskava väljatöötamiseks.

Kes võivad rahastamisaotluse esitada? Taotlejad **peavad** olema:

- Juriidilised isikud ja teatud juhtudel ka mitte-juriidilised isikud,
- Spetsiifilised institutsioonid: valitsusvälised organisatsioonid, avaliku sektori asutused, kohalikud omavalitsused, rahvusvahelised (ka valitsustevahelised) organisatsioonid,
- EL-i kodakondsed, Euroopa majandusühenduse liikmed, ametliku EL-i kandidaatriigi kodakondsed, SAARC liikmesriigist (Nepal, Malediivid, Afganistan, Pakistan, India, Bangladesh, Sri Lanka),
- Taotluse esitajad peavad olema otseselt vastutavad pakkumise ettevalmistamise ja täideviimise eest mitte vahendajad ja
- Olema suutelised tõestama, et on regulaarselt tegutsenud õhustranspordi alal vähemalt kolme viimase aasta jooksul pakkumise tegemise hetkeks, eelistatavalt Aasias,
- Omama rahvusvahelist lennundusalast ekspertiisi ning eelnevat kogemust projekti eesmärkide ning tulemuste saavutamisel (kaasaarvatud institutsioonide võimekuse tõstmine, seadusandluse arendamine ja juurutamine, seadusandluse harmoneerimine ning väljaõpe).

EIDHR (*The European Instrument for Democracy and Human Rights*)- CBSS(*Country Based Support Schemes*) India programm

Projektipakkumuse kuupäev: 30. september 2011

EIDHR programm 2007-2013 peegeldab oma eesmärkides EL-i põhilisi asutamisprintsipi ehk vabadust, demokraatiat, inimõigusi ning seaduste ülimuslikkust.

Projektirahastuste 2011. aasta kogusumma on €900 tuhat (millest 3% ehk €27 tuhat on ette nähtud projekti info-ja tutvustussessioonideks). On tõenäoline, et sama summa eraldatakse sarnaste projektide rahastamiseks ka 2012. aastal. Rahastamispaakumise tegija ei ole kohustatud kogu summa eest lepinguid sõlmima ja võib vajadusel suunata vahendid teiste EIDHR projektide finantseerimiseks.

Projektide rahastamise miinimumsumma on €100 tuhat ja maksimumsumma €300 tuhat.

EL-i rahaline miinimumpanus projekti on 50% kogumaksumusest.

EL-i rahaline maksimumpanus projekti on kuni 90% India taotluseesitaja puhul ja 80% teiste taotlejate puhul.

Vahe projekti kogumaksumuse ja EL-i rahastatavate summade vahel peab taotleja tagama enda või lõepingupartneri omavahenditest. EL-i eelarve teistest allikatest või *European Development Fundi* vahendeid kaasata ei tohi.

2011-2013 aasta Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud EIDHR strateegiadokumendil on 5 laiemat eesmärki.

Inimõiguste ja põhivabaduste parandamine riikides või piirkondades, kus neid ei täideta.

Kodanikuühiskonna rolli tugevdamine inimõiguste ja demokraatliku reformi teostamisel, kogukondlike huvide, poliitilise osaluse ja esindatuse rahumeelne teostamine.

Inimõiguste ja demokraatia edendamise alaste tegevuste toetamine EL põhimõtete alusel, muuhulgas dialoog inimõiguste, demokraatia aktivistide, surmanuhtluse, piinamise, laste ja relvastatud konflikti küsimustes.

Rahvusvaheliste ja regionaalsete inimõiguslaste, seaduste ülimuslikkust ja läbipaistvat õigusemõistmist edendavate foorumite toetamine.

Demokraatliku protsessi usaldusväarsuse ja läbipaistvuse tõstmine, muuhulgas valimiste vaatlemise kaudu.

EIDHR riikidepõhised toetusprogrammid on loodud eesmärgiga toetada väikeseid, innovatiivse lähenemisega kodanikuühiskonna organisatsioone, mis töötavad inimõiguste ja demokraatia alal. Projektirahastuse pakkumine EIDHR programmi raames India projektide teotamiseks toimub teistkordselt.

Rahastamispaakumise laiem eesmärk on suurendada kodanikuühiskonna organisatsioonide võimekust inimõiguste kaitsmisel ja edendamisel.

Projektipakkumise konkreetne eesmärk on hea valitsemistava ja põhiõigustel baseeruva seadusandluse edendamine inimeste õiguste garanteerimiseks, eriti kohalikul tasandil, piirkondades, kus on probleeme erinevate ühiskonnagruppide huvide konflikti näol.

Võimalikud töövaldkonnad projekti teostamiseks:

- Vähemkaitstud ning tõrjutud ühiskonnagruppide ligipääsu tõstmine õigussüsteemile otseste õigusteenuste pakkumise ja institutsionaalse reformi abil.
- Rahvusvaheliste inimõiguste alaste kokkulepete täitmise parandamine õigussüsteemi reformi abil.
- Inimõiguste alaste rikkumiste monitoorimine, dokumenteerimine, faktide tuvastamine ning vastav juriidiline sekkumine, eriti piirkondades, kus esineb nn grupihuvide konflikt.
- Kodanikuühiskonna organisatsioonide, inimõigusorganisatsioonide, poliitikute ja valitsusametnike koostöö ning dialoogi parandamine.
- Kohtusüsteemi tegevuse ja inimõigustealase seadusandluse rakendamise uurimine ning analüüs.
- Kohaliku tasandi võimude ja õigussüsteemi võimekuse tõstmine efektiivsema inimõigustealase kaitse saavutamiseks.

Kõik projektikirjeldused ning detailne informatsioon uute projektide kohta on saadaval alljärgneval lingil:

http://www.eas.europa.eu/delegations/india/call_for_tender/index_en.htm